

VELKÁ
DOBRODRUŽSTVÍ

Do Paláce princů a za ďáblovou stopou do Ostrova (nad Ohří)

GPS souřadnice: 50.3029106, 12.940991

Praktické informace

Délka trasy: 2–8 km

Obtížnost: Velmi lehká a příjemná trasa městem a přírodou pro děti od pěti let. Na kole jet můžete (na delší trasu doporučujeme) a projedou i kočárky. Místy jsou ovšem schody. Psy můžete vzít s sebou, pokud je budete mít na vodítku.

Vzdálenost od Prahy: 140 km ujedete za necelé dvě hodiny autem.

www.idos.cz

Turistická mapa: [Odkaz na mapy.cz](http://Odkaz%20na%20mapy.cz)

Jak dojedete autem: Z Prahy pojedete po D6 do Karlových Varů a odsud po směrovkách do Ostrova.

Parkování: Parkoviště Zámek (ulice Jáchymovská). Od pondělí do pátku zde máte dvě hodiny parkování zdarma. O víkendu zdarma celý den. :)

Možnost občerstvení: Kdekoli v centru města. U rybníků pak doporučujeme Pivnici Čepelík.

Nezapomeňte se stavit ve vyhlášené cukrárně na Starém náměstí.

Zámek Ostrov

Otvírací doba: EXPOZICE

Květen – říjen, úterý – neděle: 9:30.00–17.00

Listopad – duben, úterý – neděle: 8:30–16.00

Vstupné: Dospělá osoba 60 Kč, dítě, senior, ZTP 30 Kč, zvýhodněné rodinné vstupné 2+2 za 150 Kč

WC: Ve všední den na zámku zdarma, o víkendu veřejné WC – zadní strana zámku.

Nejbližší další výlet od agentury Velká dobrodružství: Mariánské Lázně, Jáchymov, Lázně Kynžvart, Cheb, Františkovy Lázně, Karlovy Vary atd.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Trasu testovali: sourozenci Tereza a Karel z Jáchymova.

Terezka (5 let): „Čertovu ruku u červené kapličky jsem neviděla, protože jsme přišli, když bylo zavřeno. Maminka se špatně podívala na otevírací dobu, ale přijdeme sem znovu. Vidět jí chci! Byla jsem se podívat v zámku a paláci, kde asi žili princové a princezny a kde to bylo jako v pohádce. U rybníka jsme potkali vodníka.“

Kája (10 let): „Byl jsem hodně rád, že jsme jeli na kolech, protože k rybníkům to bylo ze starého města trochu daleko. Ale jinak se mi všechno líbilo moc. Asi nejvíc městský hřbitov s kříži. A pak taky odměna v cukrárně. Dal jsem si větrník!“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do města Ostrova, k němuž patří i zámecká zahrada, které byla kdysi považována za osmý div světa. Proč? Dozvíte se. :)

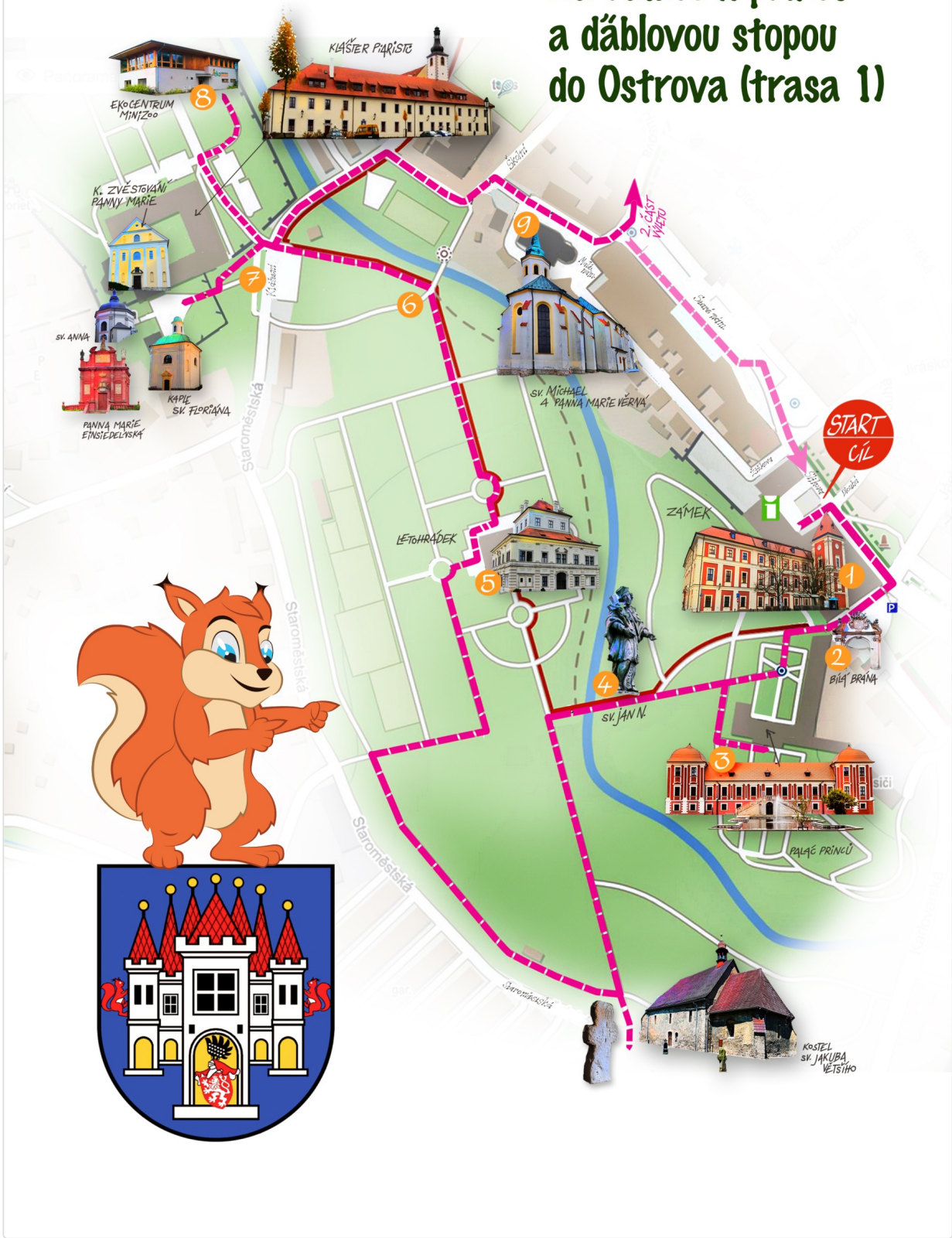
V zámku si můžete prohlédnout slavný meč kata Mydláře, budeme společně hledat otisk ďáblovy ruky, pozveme vás do Paláce princů a také prozradíme, co jsou smířčí kříže. Trasu jsme podle vhodnosti pro děti různého věku rozdělili na dvě části: kratší a delší. Delší nás odvede například ke krásným Boreckým rybníkům a můžete ji projet i na kole. Každá trasa má svou tajenku. Dáreček dostanete, i když vyluštíte jen jednu. Na itineráři celého výletu spolupracovalo Město Ostrov a je pro všechny zdarma.

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky,

dnešní cesta za hádankou povede sympatickým městem, které voní po vodě. Víte, jak se jmenuje a jak ke svému jménu přišlo? Povíme si to...Navštívíme krásné paláce, staré hřbitovy, u rybníků možná uvidíte ledňáčky a na památkách budete hledat písmenka, obrázky i číslovky do vaší doplňovačky. Stejně jako k našim ostatním výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do informačního centra u zámku, dostanete za ni sladkou odměnu.

Za Palácem princů a ďáblovou stopou do Ostrova (trasa 1)

Doplňovačka

Jdeme na to!

Zaparkujeme na parkovišti u zámku a hned se na něj jdeme podívat. Jak se vám líbí?

Jako z pohádky, že?

Nejprve si zajdeme si do Informačního centra Ostrov pro podrobnější mapičku. Pak se zase vrátíme před zámek a budeme na erbu nad vstupem hledat první dnešní písmenko.

Takže vzhůru směrem k věži s hodinami. Projdete průchodem – a v cuku letu stojíte na nádvoří zámku.

Původně zde bývala opevněná slovanská osada. Dokonce se ví, že ji založil Slávek Hrabíšic a její původní název byl Zlawcowerde – nebo-li Slávkův Ostrov, dnes už jen Ostrov. Do konce 15. století byla stavba zámku v majetku Šliků. Ti ji z gotického hradu přestavěli na renesanční zámek. Od 17. století se tu šlechta postupně střídala: saská knížata, bádenský vládnoucí rod, rakouský dům a jeho toskánská linie.

Máme tady nějakého Hrabíšice? Kdo by se tak chtěl jmenovat? Zkuste tohle jméno vyslovit se svým příjmením. Jak by vám slušelo? Autorka tohoto textu by se třeba jmenovala Lucie Hrabíšicová, což zní jako hodně hrabivá manželka hraboše. Jak to je u vás? :)

Najděte na náměstí Informační centrum Ostrov. Právě zde si po skončení výletu můžete vyzvednout svou odměnu. Doporučujeme odnést si odtud především podrobnější mapu. Pak už žádné zdržovačky, jdeme hledat první písmenko do tajenky. Najdete ho nad vstupem do zámku u místa, kde parkujeme.

Znak císařského orla v kartuši pochází z doby, kdy majiteli byli toskánské velkovévodové, tedy z roku 1690. Že nevíte, co je kartuš? V podstatě rámeček...

1. Opište první písmenko z erbu na těle dvouhlavého orla.

Zámek tvoří soubor několika budov – Šlikovského zámku, Lauenburského zámku a Paláce princů. Jižně se rozprostírá zámecký park s barokní stavbou Letohrádku, kam se za chvilíčku půjdeme podívat.

V zámku dnes sídlí Městský úřad Ostrov, několik expozic a informační centrum, kde už jste byli. V podkroví můžete navštívit expozici slavného rodu, který v 16. stol. zámek obýval. Výstava se jmenuje *Šlikové na ostrovském panství – bohatství a moc*. Zde je k vidění národní kulturní památka – stříbrná šlikovská mincovní kazeta osazená 44 jáchymovskými a plánskými tolary. Anebo popravčí meč nejznámějšího českého kata Jana Mydláře. Byl použit při popravě 27 českých pánů v roce 1621. Jako první byla tehdy sčata hlava ostrovského rodáka Jáchyma Ondřeje Šlika, tehdejšího majitele ostrovského panství. Proč musel být život tolika pánů ukončen, si povíme jindy... Nebo ať rodiče či prarodiče zapátrají v paměti. Ne že by popravu pamatovali, ale jistě se o ní učili.

V sale terence zámku je instalována expozice *Zámecká zahrada v proměnách času*, která představuje zdejší šlechtěný park v dobách jeho největší krásy.

Dvorana nabízí návštěvníkům expozici *Ostrovského porcelánu značky Puls* z kdysi světoznámé ostrovské porcelánky Pfeiffer&Löwenstein, která v 1. polovině 20. století patřila k nejlepším porcelánkám západního Krušnohoří.

Výstavy si nechte na konec výletu, teď se budeme hýbat. Začneme u krásné renesanční zámecké brány, které se říká Bílá.

Vidíte ten krásně zdobený erb? Patřil vévodům sasko-lauenburským a markrabatům bádenským.

A kolik na něm vidíte přileb? My 9.

Najdete na kamenném erbu květinu? Tu dnes budeme potkávat hodně často... Je to kvítek růže.

2. Jak se jmenovala princezna, která se píchla do prstu a na 100 let usnula?

A kdo a jak ji zachránil?

Zachraňte teď stejným způsobem maminku nebo tatínka. Nejlépe oba. Třeba to funguje preventivně, takže kdyby je

náhodou něco píchlo, neusnuli by. :)

V oblouku brány se na vás šklebí obluda. Ale fuj, vyplazuje na vás jazyk! Oplatte jí to a projděte do parku. Když se otočíte, zjistíte, že z druhé strany na vás už obluda jazyk nevystřikuje. Takže pokud máte omylem stále ještě vyplazíno, šup s jazýčkem zpátky. Vyměňte ho na tváři za krásný úsměv. :)

Šlikové, jimž erb patřil, jsou příkladem rodiny, která se dokázala vypracovat skoro z ničeho až k nejvyšším počtům. Její příslušníci byli velmi často vojáci a vojevůdci, ale i vzbouřenci a rebely. Na počátku vzestupu této rodiny stál Kašpar Šlik († 1449), vzdělaný a inteligentní dvořan císaře krále Zikmunda. Jako písař královské kanceláře doprovázel Zikmunda v roce 1415 na sněm do Kostnice. Během služby si Kašpar krále natolik získal, že byl povýšen do šlechtického stavu.

Vcházíme do zahrady a hned odbočujeme k paláci nalevo. Čeká nás povídání o dalších dvou významných a možná i sličných Šlicích :)

Věděli jste, že zhruba před 500 roky povolil zemský sněm hraběti Štěpánu Šlikovi razit vlastní mince? Vznikly tak slavné tolary, které daly jméno i americkému dolaru. Stříbro na ně bral z nedalekého vlastního jáchymovského dolu. Na mincích byl i šlikovský znak, což bylo do té doby něco nevídaného. Ražba mincí se však stala Šlikům osudnou. Mincovna se zalíbila novému králi a chtěl ji. Králům těžko odporovat. Rod musel důlního podnikání v Jáchymově zanechat.

Další významnou postavou rodu byl Jáchym Ondřej Šlik (1569–1621), který patřil k vůdcům protihabsburské opozice. Stal se jejím hlavním mluvčím. Po zvolení Fridricha Falckého českým králem byl na hradě Frýdlant zajat a předán novému císaři. Jak už jsme se zmínili, 21. června 1621 vstoupil na lešení s popravčím špalkem na Staroměstském náměstí jako první z 27 odsouzených. Pár minut poté byl o hlavu kratší.

Znáte Staroměstské náměstí? Dlažbu vedle orloje zdobí 27 z bílých kostek vyskládaných křížků. I k nim vede jeden z našich pražských výletů s tajenkou. Tak až někdy budete u Staroměstské radnice, třeba si na Šlika vzpomenete.

Po porážce stavů se cesty rodiny Šliků rozdělily. Část emigrovala. V českých zemích zůstala pouze kopidlanská větev, která zde na svém zámku v Jičíněvsi žije dodnes.

Ale dost historie, čeká nás květena. A to krásná!

Současný **Zámecký park** má přírodně krajinářský ráz, ale v některých jeho částech se upravují záhony do podoby, kterou měly v 17. století, kdy se park nenazýval parkem, ale zámeckou zahradou. V této době byla považována za jeden z nejúžasnějších zahradnických skvostů v Čechách. Stala se vzorem pro mnohé jiné zahrady, a to nejen u nás, ale i v Evropě. Právem se jí říkalo osmý div světa. Ve svých časech neměla tato oáza rostlinné krásy s množstvím vodních prvků a bohatou sochařskou výzdobou skutečně v našich zemích obdoby.

Kolem kašny se vydáme k Paláci princů. Na fontánce najdete další kamenné obličej. Zde mají obludky zase jiné rysy. Vypadají jako masky japonských samurajů. Víte, kdo jsou samurajové? Japonští válečníci.

Kolik jich na kašně napočítáte?

Jdeme podél paláce k vodě. Doprovodí nás pár vět o historii zámku.

V 15. století, jak jsme si říkali, získal zdejší panství rod Šliků. Postupně je rozšiřoval a zveleboval. Ve třicátých a čtyřicátých letech 17. století byl zámek upraven a rozšířen Juliem Jindřichem, vévodou Sasko-Lauenburským. V letech 1685 až 1690 nechal Julius František (také vévoda Sasko-Lauenburský) před původní šlikovský zámek přistavět zámek nový – tzv. Lauenburský. Po požáru roku 1691 byl šlikovský zámek upraven jako vedlejší zámecké křídlo. Současná podoba areálu je výsledkem úprav a přestaveb prováděných toskánskými velkovévody v průběhu 19. a 20. století. Po roce 1918 byl zámek toskánským Habsburkům zkonfiskován a zámecký areál sloužil např. jako skladiště, sídlo lesní správy či armády. Za války zde byl dokonce zřízen koncentrační tábor. Do rekonstrukce budovy v něm poté několik desítek let sídlila střední průmyslová škola.

Už jste došli k jezírkům? Princezny a princátka, vstupte do paláce! Čeká jen a jen na vás. :)

Ve zrekonstruovaném **Paláci princů** našly své místo městská knihovna a kronika města.

Palácová budova se původně skládala ze tří křídel. Nacházela se v nich obytná apartmá markraběte a markraběnky, která

byla vybavena veškerým módním luxusem tehdejší doby.

Tipnete si, kolik zde bylo pokojů? Představte si, že 86! Kolik byste si jich pro sebe zabrali vy? A kolik byste byli ochotní uklízet?

V přízemí se tehdy nacházely dvě velké koupelny – lázeň pro pána a paní domu. Takovou bychom si také nechali líbit! Kdo by se právě teď rád vykoupal? :)

V patře a ve věžích byly obytné pokoje. Stěny zdobily štuk, táflování i tapety z brokátu, atlasu či kůže.

Uvnitř paláce se po rekonstrukci dochovaly také klenby. Dianinu lázeň – barokní bazén s částí nástropní malby s motivem bohyně Diany – si nechali vystavět tehdejší majitelé Franziska Sibylla Augusta a Ludwig Wilhelm. Palác princů je nyní přístupný nejen pro čtenáře (kvůli knihovně), ale i pro turisty. A abychom nezapomněli, zvítězil v soutěži *Stavby Karlovarského kraje 2012*. Oprávněně!

Spočítáte, kolik má stavba okýnek? Pokud se díváte směrem od jezírka, tak nám vyšlo třicet. Zbytek počítat nemusíte, to byste tady byli ještě na Vánoce!

Také by nás zajímalo, kolik schodů musíte vyšlapat, než do zámku vstoupíte... Kdo první uvidí draka na lampě vedle vchodu? :)

Před Palácem princů najdete informační cedulku s číslem 4.

3. Opište druhé slovo z textu.

Nyní parkem projdeme zpátky, dáme se doleva směrem k říčce Bystřičce a přejdeme ji přes mostek kolem pískovcové sochy sv. Jana Nepomuckého z roku 1807. Víte, kdo byl tento muž s křížem v ruce?

Jan Nepomucký, původně Jan z Pomuku, žil v době krále Václava IV. Díky pilnému studiu a snaze to dotáhl až na generálního vikáře. Do Janova osudu krutě zasáhly velké spory mezi králem a arcibiskupem Janem z Jenštejna. Když Jenštejn překazil královy plány na vytvoření nového biskupství v západních Čechách, panovník se rozhodl provinilce krutě ztrestat. Nejen arcibiskupa, ale i všechny jeho podřízené. Arcibiskup uprchl, Jan z Pomuku a někteří další skončili na mučidlech. Jan mučení nepřežil. Katovi pomocníci ho mrtvého svrhli z Karlova mostu do Vltavy. Dodnes je tam označeno místo, kde se tak stalo. Na kamenném zábradlí je křížek a u něj většinou fronty. Kdo se ho dotkne, tomu se prý splní přání...

Rok po Janově smrti nastalo mimořádné sucho, což lidé považovali za boží trest. Navíc některé církevní kruhy ve snaze krále ještě více očernit začaly šířit zvěsti o Janově statečnosti. Prý jako zpovědník královny nevyzradil její zpovědní tajemství, a proto musel zemřít. Víra v Janovy nadpřirozené schopnosti byla dovršena po třech staletích. Po otevření světcova hrobu z lebky samovolně cosi vypadlo. Všichni se domnívali, že jde o jazyk – symbol faktu, že Jan ve věci královniny zpovědi držel jazyk za zuby. Záhadu vědci rozřešili v roce 1973. Dokázali, že načervenalá tkáň není jazyk, nýbrž část mozku se sraženou krví. Proč se ale rozhodla lebku opustit, stejně nikdo neví...

Podívejte se na podstavec pod sochou a zjistěte rok, kdy byl Nepomuk umučen. Sečtete všechny číslovky letopočtu.

4. Napište výslednou číslovku.

Za mostem odbočíme doleva, vyjdeme na chvilku z parku, překročíme opatrně silnici a zastavíme se až u hřbitova. Má zvláštní staroanglickou atmosféru... Jsou zde pohřbeni ti nejvýznamnější osobnosti z dějin Ostrova – starostové, historici i lékaři. Nejkrásnější a největší hrob má rodina Pfeifferova – zakladatelé světoznámé porcelánky. Hroby jsou nově opraveny.

Na hřbitově se nachází nejstarší městská památka. Jde vlastně o jednu z nejstarších pamětihodností v celém Karlovarském kraji. Už tušíte? Ano, je to gotický **kostel sv. Jakuba Většího**.

Máme tady nějakého Kubu? Kubíku, věděl jsi, že je svatý Jakub patronem poutníků, dělníků, horníků, lékařníků a také bojovníků? Který z nich jsi ty? Tipujeme, že bojovník, vid? :)

Svatý Jakub byl jeden z Ježíšových apoštolů, jeho bratr byl Jan, rovněž apoštol. Bratry Zebedeovy si vybral Ježíš, když lovili ryby, oba byli povoláním rybáři. Po smrti Ježíšově Jakub horlivě kázal evangelium, podnikal různé cesty, podle legendy

došel až do dnešního Španělska. Byl také první z apoštolů, který podstoupil mučednickou smrt, byl stát mečem. Hrob svatého Jakuba se nachází ve městě Santiago de Compostela a je cílem poutníků již od středověku.

Zdejší kostel vznikl jako románská stavba v letech 1224 až 1226. Ovšem s později dokončenou raně gotickou klenbou. V kopuli kostela je ukryto poselství pro další generace.

Co byste další generaci vzkázali vy? Jaké předměty jako upomínku a dnešní dobu byste do ní vložili?

Nedaleko stavby najdete i dva kamenné smírčí kříže, které sem byly přeneseny od zaniklých cest v okolí Ostrova. Víte, co jsou smírčí kříže? Zkuste je najít. Na jednom je zvláštní znak. Objevili jste ho?

Ve středověku bylo při trestání provinilců možné uplatnit systém tzv. smírčího práva. Což znamená, že se spor řešil jakousi mimosoudní dohodou a odškodněním. Pokud nebyl vrah odsouzen k popravě, mohla se věc vyřešit smírčí smlouvou. Ta byla sepsána mezi pachatelem a pozůstalými. Obě strany usmířovala, vraha chránila před případnou mstou a ukládala mu, jak svůj zločin postupnými kroky odčinit. Obsahovala například dohodu o finančním odškodnění a dále povinnost pachatele vykonat určitou formu veřejného pokání. Viníkovi také přikazovala vztyčit na místě tragédie smírčí kříž. Tyto kříže stávají v polích a při cestách, na návsích i o samotě v lesích. Zapomenuty a často bez povšimnutí. Co se na místě událo, se již obvykle nedozvíme. Jen z některých křížů se dá cosi vytušit, protože je do nich vytesaný reliéf vražedného předmětu. Mnohdy rozeznáme kopí, sekeru, meč či kuší. Vzácně nám mnohé napoví letopočet. Na smírčích kamenech bývá někdy i symbolicky vytesáno povolání zavražděného. Například na smírčím kameni v obci Věcov jsou zobrazeny nůžky, jehla, nit a náprstek. Uhádnete, čím se oběť živila?

Opouštíme hřbitov a procházíme parkem podél plotu směrem doleva až ke vstupní bráně, které se říká propyleje. Je červená a jsou na ní čtyři kamenné šišky. Uhodnete, z jakého by mohly být stromu? :)

Parkem pokračujeme směrem k **Letohrádku**, kde sídlí pobočka karlovarské galerie umění. Návštěvníci zde mohou obdivovat současnou uměleckou tvorbu či stálou expozici porcelánu se sbírky Střední uměleckoprůmyslové školy Karlovy Vary.

Letní sídlo dal postavit majitel panství Julius František, který zde rád pobýval s dcerami a učil je tu například základům alchymie. Copak tu asi v baňkách vařili...?

Najděte na kamenném vstupním portálu opět růžičky. Kolik jich je? Vidíte kamenný závěs? Skoro to vypadá, že jo každou chvíli někdo spustí.

A teď pozor. Kdo vidí na komíně čapí hnízdo? :)

Čápů je v Ostrově opravdu hodně. Až půjdete kolem Boreckých rybníků, budete si připadat jak ptačím ráji. Tam vám je ptactva! Máme pro vás záludnou otázku z biologie.

5. Jak se jmenuje část hlavy, kterou mají ptáci místo pusy a zubů?

Nejen čápy potkáte na cestě městem. Další zvířátka, která vám budou hopsat nad hlavou i u nohou, jsou veverky. Tento hlodavec je pro město Ostrov velmi důležitý. Má ho i ve svém znaku. Nám hupká po mapě výletu. Maskot města má jméno. Svou veverku občané pokřtili Siby. Prý podle Franzisky Sibylly, což byla ona dáma, o které jsme si říkali, že měla místo jedné z van bazén.

Nyní budete hledat speciální kámen s písmeny ÓM. Máte? Věděli byste, co ta písmena znamenají? Maminky, co cvičí jógu, možná ano.

Známý jógový symbol „ÓM“ je mantra absolutna či sjednocení. ÓM je prvotní zvuk, vibrace, ze které povstal celý vesmír. Název mantry symbolizuje minulost, současnost i budoucnost (zrození, život i smrt).

Najděte z druhé strany kamene i jiné nápisy. Jde o pokračování mantry.

OM znamená meditaci odstraňující pýchu a egoismus. **MA** představuje trpělivost ničící žárlivost a závist. **NI** je konání překonávající touhu a připoutanost. **PAD** zastupuje moudrost nahrazující nevědomost a ignoranci. **ME** je štedrost proměňující chudobu a chamtivost. **HUM** značí vytrvalost porážející zlo a nenávist.

Opakování a zpívání této mantry rozpouští všechny negativní emoce a má na naše bytí obrovsky blahodárný vliv.

Všichni teď tedy zazpíváme: Oooooooooommmmm... A bude nám dobře. :)

Procházíme kolem sympatické říčky. Zjistěte, jak se jmenuje.

6. Napište jméno říčky.

(pokud je ve slově písmenko CH, napište ho do jednoho políčka)

Vidíte za vodou bunkr ve větvích stromů? Také si stavíte bunkry? Doma z polštářků a dek? Nebo máte některé na stromech jako Pipi Dlouhá punčocha?

Když byla autorka tohoto textu malá, měla bunkr ve větvích břízy. A usmyslela si, že bude jeho základy zpevňovat maltou udělanou z písku a vody... Statečně maltovala a maltovala téměř dva roky. Musela, protože se po každém dešti malta rozpustila. Když pak někdo břízy pokácel, přestala.

Červená turistická značka nás dovede kolem dětského hřiště a přes parkoviště až ke klášteru piaristů. Na hřišti si můžete pohrát. Také zkuste najít strom, který zde byl vysazen k 600. výročí upálení jednoho Mistra. Kdo by to tak asi mohl být? Rodiče, víte? Mistr kamnář asi ne. :)

Vidíte už Posvátný okrsek? Historie klášterního areálu sahá do roku 1644, kdy byl položen základní kámen první stavby – pohřební kaple sv. Anny. Měla sloužit jako rodinná hrobka vévodů sasko-lauenburských a markrabat bádenských. Postupně zde vyrůstaly další stavby. Všechny jsou dnes opraveny a přístupné veřejnosti, s výjimkou klášterního konventu – ten slouží jako byty pro ostrovské občany.

Pokud je otevřeno, vejďte a kochejte se!

Pohřební **kaple sv. Anny** je nejstarší známá raně barokní centrální kaple v Čechách. Zmíněný základní kámen stavby položil sám vévoda Julius Jindřich Sasko-Lauenburský. Stavba se táhla devatenáct let. Pro vévodu byla přesto dokončena v předstihu. Pochován zde totiž byl až za dva roky, tedy léta páně 1665. Jako první svého rodu. Kaple je postavená na půdorysu osmiúhelníku.

Zkuste namalovat osmiúhelník klacíkem na zemi. Komu se to povedlo? Kdo namaloval hranatou šiškou? Poradíme, že můžete udělat kolečko, rozdělit ho na části jako dort a body na kroužku potom spojit rovnými čarami. A máte krásný geometrický útvar! :)

Jdeme se podívat doleva na **kapli sv. Floriána** (to je ta budova se zelenou střechou), který byla postavena v letech 1692 až 1693 na paměť požáru, který sice zachvátil zámek, ale na město se nerozšířil. Svatý Florián je považován za patrona profesí, které souvisejí s ohněm: hasičů, hutníků, kominíků, hrnčírů či pekařů. Obvykle je znázorňován v oblečení římského důstojníka s nádobou na hašení. Nebo jak hasí požár. V českých zemích patří k nejuctívanějším světcům.

Máme tady nějakého Floriánka? Nemáme? A co takhle Marušku? To bychom mohli mít štěstí, že? Tak se jdeme podívat na kapli, která se jmenuje právě po ní. :)

Kapli Panny Marie Einsiedelské nechala postavit Franziska Sybila Augusta jako dík za uzdravení svého nejstaršího syna, který do pěti let nemluvil. Na svahu v blízkosti piaristického kláštera vyrostla kaple, která je věrnou kopií kaple ve švýcarském poutním místě Einsiedeln. Byla to právě einsiedelská Panna Maria, k níž se markraběnka vydávala na pouti za synovo uzdravení a která vyslyšela její prosby. Od opata benediktýnského kláštera v Einsiedeln dostala plány kaple a také kopii sochy oné milostné madony. Dnes stojí na oltáři ostrovské kaple ve věnci zlatých oblaků a blesků. Tvář a ruce Panny Marie s dítětem jsou černé. Vidíte? To je zvláštní, že? Stavba vznikla až neuvěřitelně rychle. Říká se, že za 74 dní. Že to není možné. Pověst vysvětluje, že je, avšak jen za pomoci temných sil.

Když byla kaple budována a na vršek musely být vláčeny těžké kameny na sloupy a schody, nabídl staviteli pomoc sám ďábel. Za svou službu však požadoval stavitelovu duši. Stavba pak pokračovala velmi rychle, jako by těžká břemena vynášely neviditelné ruce. Brzy stála kaple před očima stavitele v celé kráse. Jenže... Dostavil se rohatec a žádal svou odměnu. Stavitel v hrůze utekl k soše Matky Boží a ukryl se za ni. Když chtěl ďábel uchvátit svou oběť, dotkl se milostné sochy... A hle! Tvář a ruce Matky Boží i dítěte rázem zčernaly. Čert naopak zbělel. Protože se s bílou tvářím nemohl vrátit, nabídl staviteli, že mu ponechá jeho duši, když vrátí Matce Boží bílou barvu, aby opět zčernal. Mistr souhlasil a stále znovu a znovu se pokoušel sochu nabílit. K ďáblově úleku zůstávala stále černá. A čertova tvář bílá. Pekelník ve vzteku a hněvu vyběhl ze dveří a vší silou vrazil do zdi kaple, aby ji pobořil. Ač jsou satanské síly obrovské, dokázal jen to, že se jeho ruka

otiskla do kamene a krvácela. Plný zlosti zaryl tvář i ruce do černé hlíny a zmizel. Stavitel byl zachráněn. Ještě dnes však můžeme spatřit otisk prstů ďáblovy ruky nad vstupními dveřmi kaple. Svatá Matka Boží je od té doby černá a černá zůstane, i kdyby ji tisíckrát malovali na bílo.

Vyjděte nyní z areálu a na stěně najdete podobiznu vousatého pána. Je to slavný chemik a fyzik. Křestním jménem Josef.

7. Opište příjmení vědce.

(pokud je ve slově písmenko CH, napište ho do jednoho políčka)

Od vědců a ďáblů se přes parkoviště pomalu přesuneme ke zvířátkům a odbočíme doleva.

V **Ekocentru** uvidíte více než 100 druhů živočichů. Od akvarijních rybek, drobných hlodavců a plazů přes pavouky, exotické i dravé ptáky či drobné šelmy. Nechybí však ani ovce a drůbež. K nejvzácnějším exponátům patří leguáni, želvy a kajman. Sympatický je rovněž fakt, že je zde vstupné zdarma. :)

Podívejte se na zeď objektu a najděte na něm zvíře.

8. Napište, které zvíře sedí u slova EKO.

Otevřeno je zde denně od 13.00 do 17.00 a návštěvu vřele doporučujeme.

Kláštevní areál opustíme a vydáme se Kláštevní ulicí přes říčku až k ulici Školní, která nás směrem doprava přivede k další krásné stavbě.

Všimněte si podstavce na druhé straně mostu. I na něm kdysi stávala socha svěřce Jana, který držel v ruce kříž. Jak se jmenoval dál? Už jsme si o něm dnes vyprávěli.

Míříme tedy doprava ke **kostelu sv. Michaela archanděla Panny Marie Věrné**, který stojí v těsné blízkosti Starého náměstí. Najdete v něm šlikovský kamenný náhrobek z roku 1521, který vypráví o smrti čtyř chlapců – synů hraběte Kašpara Šlika, kteří byli údajně zasaženi bleskem.

Také je zde od roku 2011 umístěn relikviář s kapkou krve papeže Jana Pavla II. Tohoto Svatého otce si možná pamatují vaše maminky a určitě vaše babičky. Po revoluci roku 1989 několikrát navštívil i naši zem. Několik ampulek krve odebrali papeži lékaři, když ležel v římské nemocnici. Po jeho smrti v roce 2005 se jeho krev na malém kousku plátna stala součástí mnoha relikviářů. Snad ho odběr nebolel!

Nás tedy odběry moc nebaví. A vás? :) Kdo řve jako tur a musí ho držet maminka i zdravotní sestřička? :) Kdo omdlévá?

Interiér kostela je přístupný při pravidelných bohoslužbách. U svatostánku na vás také čeká poslední písmenko první doplňovačky.

Najděte před kostelem sloup Nejsvětější Trojice. Pod zlatým křížem letí kolem zeměkoule holubička a kříž hlídají postavy vousatého Boha Otce a Syna.

9. Kolik postav stráží kříž?

A máte vyluštěnou první část tajenky! Pokud už vás bolí nožičky, projděte nyní Žižkovou ulicí nebo přes Staré náměstí až k infocentru, kde dostanete za vyluštěnou doplňovačku dáreček. :)

My ostatní, co jsme větší a máme ještě sílu, vyrazíme na druhou část trasy.

Druhou část výletu lze odšlapat na kole, popřípadě na ní kousek popojet autem až k nemocnici. Tajenka se luští jen v okolí Boreckých rybníků a potom na Starém náměstí.

Husova ulice nás „pod korbelem“ po zelené turistické značce odvede ze Starého náměstí až k náměstí U Brány, kde odbočíme doprava do Jáchymovské ulice. Mineme tržité U Brány, přejdeme přechod a před žlutým penzionem odbočíme první odbočkou doleva. Mezi domy se prosmýkneme až do Lidické, kde se napojíme na **naučnou stezku Ostrovsko a hornictví**. Po celou dobu uvidíte po levé ruce obchod Penny, takže zbloudění nehrozí.

Jak napovídá název naučné stezky, i Ostrov byl v historii ovlivněn hornictvím. Podobně jako mnohá další města a obce v Krušných horách i na jejich úpatí. O vývoji města, důlní činnosti a hornictví informuje návštěvníky pět panelů

rozmístěných mezi ostrovským zámekem a Vykmánovem, obcí vzdálenou asi tak 4,5 km. Tento úsek cesty je začleněn do tzv. Stříbrné stezky, která spojuje turisticky zajímavé trasy na obou stranách hranice.

Naučná stezka a cyklostezka nás přivádějí ke kašně s názvem *Rodina* a poté až na kruhový objezd, ze kterého je směrem doprava krásný pohled na zcela jiné domy, než které jste do této chvíle viděli. Významnou součástí města jsou totiž i lehce bizarní stavby socialistického realismu. Uf, děti už asi netuší, co to takový socialistický realismus je. Tak alespoň v Ostrově poznají, jak bydliště stavěná v jeho duchu vypadala.

Roku 1947 se tu totiž vláda rozhodla postavit byty pro pracovníky Jáchymovských dolů. Projekt to byl dost velkorysý, mělo vzniknout obří sídliště – jakési město ve městě –, ve kterém by soudružsky spolužilo asi tak 25 tisíc lidí. Roku 1953 bylo vytyčeno Mírové náměstí, kde byl postaven Dům kultury. Právě ten je nejvýznamnější památkou ostrovské SORELY (zkratka pro soc. realismus). Nutno však přiznat, že zdejší „kulturák“ patřil k nejmodernějším v Československu a slouží dodnes.

V 60. letech se však jáchymovským dolům přestalo dařit, a tak výstavba v duchu SORELY skončila. Přesto je dnes Ostrov vzorovým příkladem počátků socialistické architektury.

Dům kultury nejlépe uvidíme, až se budeme vracet od rybníků. Nyní si prohlédneme domy, které na sobě mají sluníčka. (Asi aby lidé kutající uran v dolech nezapomněli, jak vypadají.) V těch časech muselo být prostě vše zalito sluncem, jinak to nešlo. Velmi nám to zde připomínalo třeba domy v Havířově, Ostravě-Porubě nebo Horním Slavkově. Ty jsou také postaveny ve stylu sorely.

Naučnou stezku opustíme až nedaleko Tesca, kde odbočíme Severní ulicí doprava. Mineme pivnici Kolečko, kde tatínkové nebudou přibrzďovat :), a v místě, kde potkáme žlutou značku, přejdeme hlavní silnici. Teď už vyrazíme k vodě. A to přesně u popelnic s tříděným odpadem. Což nám vnuklo první otázku druhé doplňovačky.

1. Jaký odpad dáváme do žlutých popelnic?

Cestou k rybníkům potkáme Pivnici Čepelík. Můžete se v ní občerstvit nebo si prohlédnout malý zvěřinec. Dokonce si tu lze půjčit disky na discgolf, který potkáte na louce asi 100 metrů odsud.

Po zpevněné pěšině vstupujeme do přírody. Okolí města zpestřovaly vodní hladiny už v 16. století. Velký rozvoj zaznamenalo rybníkářství v 17. století, kdy tu šplouchalo až devadesát rybníků. Dovedete si to představit? Město muselo skutečně vypadat jako ostrov. :)

O dvě století později byla většina z rybníků vypuštěna, vysušena a přeměněna v louky a pastviny. Soustavu Boreckých rybníků tvoří v současnosti devět vodních ploch. Areál má necelých 43 hektarů, z nichž 8 zabírá největší rybník – Velký Borek.

Tak se jdeme na ty vodní plochy podívat. :)

Nalevo vidíme rybník **Ostrovský Velký**, který je důležitým hnízdištěm vodního ptactva. Labutě si oblíbily rybník **Horní Hlinice**, který můžete vidět napravo.

Věděli byste, jakou barvu má labutí mládě? A kdo napsal slavnou pohádku *O ošklivém káčátku*? Poradíme, že autorem je známý dánský spisovatel.

Najděte nalevo u vody cedulku, která vysvětluje, jak krmit vodní ptáky.

2. Opište první rostlinu z textu, která ptákům chutná.

Rybník Hlinice dolní je hlubší než ostatní. Když budete mít štěstí a trefíte i správnou roční dobu, můžete u něj zahlédnout vzácnou vrbinu kytkokvětou. Je to asi 60 cm vysoká rostlinka se žlutými kvítky rostoucí z bahna. Vidíte ji někdo? :)

Také zde v bahně „vegetí“ škeble rybníčná, která může dorůst délky až 25 centimetrů a dělá jí dobře mírně tekoucí voda. Má dvě lastury, z nichž vysunuje svalnatou nohu, s jejíž pomocí se pohybuje a zarývá do bahnitého dna. Dýchá žábrami, potravu získává filtrováním vody. Vyžaduje ji ovšem čistou, neboť je velmi citlivá na dusíkaté látky a chemikálie. Proto jsou škeble poznávacím znamením čisté vody. Dožívají se 5 až 15 let. Takže když vám někdo řekne, že jste stará škeble, může vám být maximálně patnáct!

Zkuste nyní najít lavičku se zvířátkem. Poznáte, co to je? Poradíme, že se tento pták kamarádil třeba s Popelkou a ve známém filmu se jmenoval Rozárka. Nebo že je symbolem moudrosti a nespavců, co rádi poletují po nocích.

Přicházíme k místu, které je cedulkou označeno jako přírodní památka. Ve znaku je lev s korunkou. Spočítejte, kolik má šelma celkem drápů. Kolik vidíte ocasů?

3. Jakou má lev barvu?

Na rozcestí se vydáme po žluté turistické značce doprava. Odvede nás k dalším rybníkům.

Pokud tu budete sami a v naprostém klidu, možná sem tam spatříte modrý létající drahokam – ledňáčka říčního.

Ledňáček říční je velký asi jako vrabec a dosahuje hmotnosti zhruba od 30 do 50 gramů. Výraznými rysy tohoto ptáčka jsou velká hlava s dýkovitým zobákem a krátký ocas. Peří je svrchu zářivě modrozelené, vespod rezavě hnědé. Pro schopnost neomylného odchyty ryb má ledňáček anglické pojmenování Kingfisher, tedy král rybář. Kdo jej viděl při obstarávání potravy, ví, že nejde o planou lichotku. Ledňáček se posadí na větev nad vodou a pozorně sleduje dění pod sebou. V okamžiku, kdy má vyhlédnutou kořist, jako šíp sjede k vodní hladině a rozčísne ji namířeným zobákem. Díky průhledné membráně, která kryje ledňáčkovy oči, zvládne tento lovec s jistotou chytit kořist až v půlmetrové hloubce. Zpět na větev se i s kořistí dokáže vrátit do dvou vteřin.

Koho zajímají příběhy ze života ledňáčků, může si je přečíst v knížce Karla Nového Rybařici na Modré zátocce. Je sice starší, ale ledňáčkům to v ní létá stejně krásně jako dnes.

Rybník **Hluboký** najdete nalevo od žluté značky. Má větší rozlohu, ale hloubku maximálně dva metry. Basketbalistu by v něm vodník asi neutopil. I zde můžete potkat vodní ptáky. Největším zdejším rybolovcem, který ale není původní, je kormorán velký. Žádná ryba mu neunikne.

Když byla autorka tohoto textu malá, myslela si, že kormorán je nějaká námořnická hodnost. Vůbec netušila, že jde o ptáka. Když v knížkách četla, že kormorán je skvělý plavec, představovala si, jak ve vodě nějaký mariňák plave kraula... Svůj omyl si uvědomila až v patnácti letech, kdy na stránkách Verneovek kormoráni létali a klovali zobáky. :) Na omluvu nutno říct, že komodor – což zní velmi podobně – skutečně námořnická hodnost je. Dokonce vyšší než kapitán. Ale zase nižší než kontradmirál. A hrdina knihy i filmu *Hrdinný kapitán Korkorán* také nemá ke kormoránovi zvukově daleko.

Napravo míjíme rybník **Mulda**, který bylo potřeba zbavit přebujelého rostlinstva. Nejedná se o moc velkou nádrž, ale je ideálním prostředím pro obojživelníky.

Znáte nějakého obojživelníka? Jeden je skvrnitý a Karel Čapek ho nechal válčit ve známém románu.

Košský rybník, další v pořadí, má průměrnou hloubku něco málo přes metr. Objevují se na něm i mělčiny. Proč se mu říká Košský, nevíme, ale koně by se v něm asi plavili dobře. :) Určitě by si ale nezaplavali. Možná tak znak.

Najděte u něj naučnou tabuli a fotku rosničky.

4. Jak se rosnička řekne latinsky?

Po žluté značce pokračujeme dál, stáčíme se zpátky k městu. Největším rybníkem v oblasti je **Velký Borek**. Míří k němu především rybáři. Chov ryb byl pro místní důležitý, protože bylo třeba zasytit množství ostroveských obyvatel. Velkou změnu však přinesl počátek 19. století. Tehdy asi začalo majitelům rybníkářství připadat příliš pracné, a tak – jak už jsme se zmínili – proměnili své mokré oči krajiny v louky a pastviny.

U Borku si můžete odpočinout. Je zde tábořiště a také zde potkáte vodníka. :)

5. Co má dřevěný vodník na hlavě?

Zamáváme rybníkům, škeblím, kormoránům, ledňáčkům a vydáme se na cestu zpátky. Naučná stezka nás odvede od rybníků až k ulici U Nemocnice. Pokud si chcete udělat malou odbočku, zajděte se směrem doleva podívat do krásného Sportparku U Nemocnice. Najdete v něm prolézačky, nafukovací skákací bublinu i lezeckou stěnu. Doporučujeme!

Do Starého města se dostaneme tak, že se ulicí U Nemocnice vrátíme směrem doprava k místu, kde jsme původně odbočovali k Boreckým rybníkům (tedy k popelnicím na tříděný odpad). Zde odbočíme doleva do Luční. Jdeme po dnes již třetí naučné stezce. Jmenuje se **Po starých cestách okolo Ostrova**. Vzpomenete si, jak se jmenovaly další dvě stezky?

:)

Naučná cestička nás mezi domy diagonálně (tedy „naštorc“) odvede kolem parku se vzpomínkou na spisovatele Otu Hofmana na Hlavní třídu. Od ní si to namíříme na Mírové náměstí, kde trůní nám již trochu známý **Dům kultury** – nejvýznamnější památka ostrovské SORELY. Zdobí jej sochy akademického sochaře Jaroslava Šlezingera. Vytvořil je na prahu smrti, na který jej dostalo kutání uranu v nedalekých dolech. Byl totiž odsouzen na 25 let. Podle udání měl sehnat cyankáli na otrávení předsedy okresního národního výboru (cosi jako dnešní hejtman). Jednalo se ale o smyšlený proces, byl komunistům jednoduše nesympatický. Sochat ho do Ostrova pustili z vězeňské nemocnice někdy koncem roku 1954. V srpnu 1955 v Ostrově zemřel v důsledku chorob způsobených radioaktivním ozářením. Bylo mu pouhých 44 let. Přestože k socialismu určitě neplál sympatiemi, za necelý rok a se smrtí doslova na jazyku vytvořil sousoší mladého horníka, inženýra a selky – symbolů socialismem oslavovaných profesí a úspěchů společného hospodaření. Dodnes na nás z vrcholu Domu kultury shlížejí. Co si asi myslí?

Najdete na průčelí budovy hudební nástroj?

Naučnou stezku opustíme v ulici Lidická. Stále držíme směr ke Starému městu. Překročíme Seifertovu ulici a prokličkujeme sídlištěm až do Krušnohorské. Po ní zamíříme doprava do Jáchymovské. Zde už to poznáváme. Je tady Penny, které jsme míjeli cestou k rybníkům. Nedojdeme k němu, odbočíme doleva do skryté uličky, která se jmenuje Na Máchadle.

Z ní odbočíme doprava. Jakmile uvidíte hospůdku U Doktora, máte vyhráno. Už se neztratíte! :)

Za minutku jste u morového sloupu na Starém náměstí. Najděte nedaleký růžovo-fialový dům a podívejte se do jeho výklenku.

6. Kdo sedí ve výklenku?

Teď už hurá do cíle kolem krásné budovy radnice. Právě zde na vás čeká poslední dnešní otázka. Než k ní dojdeme, máme chvilku na vyprávění o historii a také původu jména města Ostrov. Tipli byste si, jak název vznikl? Mnohé z toho, co si teď řekneme, už jste dnes slyšeli. Tak to berte jako takové „opáčko“ na závěr. Znáte to: Opakování je matka... :)

Název Ostrov vznikl logicky. Původní osada totiž stála mezi říčkou Bystřicí a okolními potoky, které obydli osadníků obkružovaly. S trochou fantazie vlastně na ostrově obklopeném vodami. Městská práva udělil Ostrovu v roce 1331 Jan Lucemburský. Tvář města mnohokrát změnila požáry a následná nová výstavba. Jediné, co z časů středověku zbylo, jsou klenuté sklepy.

V 15. století se město stalo městem poddanským, patřícím hraběcímu rodu Šliků. Tento rod zbohatl především z těžby stříbra v nedalekém Jáchymově.

Po bitvě na Bílé hoře byl majetek rodu zkonfiskován a ostrovské panství připadlo vojevůdci císařských vojsk Juliovi Heinrichovi. V tomto období byl též založen piaristický klášter.

Sňatkem s Franziskou Sibyllou Augustou v roce 1690 připojil Ostrov ke svým panstvím Ludvík Vilém I. Bádenský .

V 19. století patřil Ostrov jedné z větví Habsburků. V této době dostalo Staré město dnešní podobu, vznikly četné měšťanské domy. Stará radnice, původně renesanční stavba, byla novogoticky upravena. K dalšímu rozvoji města přispěla stavba železnice. Kolem nádraží (asi 1 km od středu města) vznikaly nové průmyslové závody – porcelánka PULS a huť Eleonora, později továrna na lepenkový papír Theerag.

Jelikož bylo obyvatelstvo z převážné většiny německé, dotkly se města nechvalně známé události z let 1938 až 1939. Česká menšina byla nucena odejít, ze zámku se stal koncentrační tábor.

Poválečná léta jsou ve znamení odsunu Němců, nového osidlování, a především výstavby sídlišť pro pracovníky uranových dolů v Jáchymově a později závodu Škoda Ostrov. Nyní žije v tomto krásném městě na úpatí Krušných hor 15 tisíc obyvatel.

Už jste dorazili ke Staré radnici?

Na hranolové věži si všichni můžeme zkontrolovat čas, připomenout si znak města a podívat se třem reliéfům. Původní originály jsou dnes už nahrazeny odlitky. Zcela určitě nejde jen o pouhou výzdobu, ale o oznámení základních požadavků,

kladených na správu města, k nimž patřila i soudní pravomoc. Prostřední reliéf představuje *Spravedlnost*, na druhém reliéfu (vlevo s nápisem *Rex Salomon*) je zobrazen biblický *Šalamounův soud*. Také příběh pravého reliéfu byl inspirován biblí. Obvykle je označován jako *Zuzana a starci* nebo *Zuzana v lázni*. Což je prakticky totéž, protože starci nahou Zuzanku v lázni drze tajně okukovali.

Podívejte se na prostřední reliéf.

7. Opište nápis u anděla s mečem.

Od radnice se vydejte směrem doprava. Za minutku už budete v cíli. Pro mlsné jazýčky tady máme jeden extra tip. Určitě se zastavte v Koruně Pralines, což je široko daleko vyhlášená cukrárna. :)

Copak to na vás kouká z tajenky? Takové zvláštní jméno, které jste dnes již mnohokrát slyšeli. Vzpomínáte?

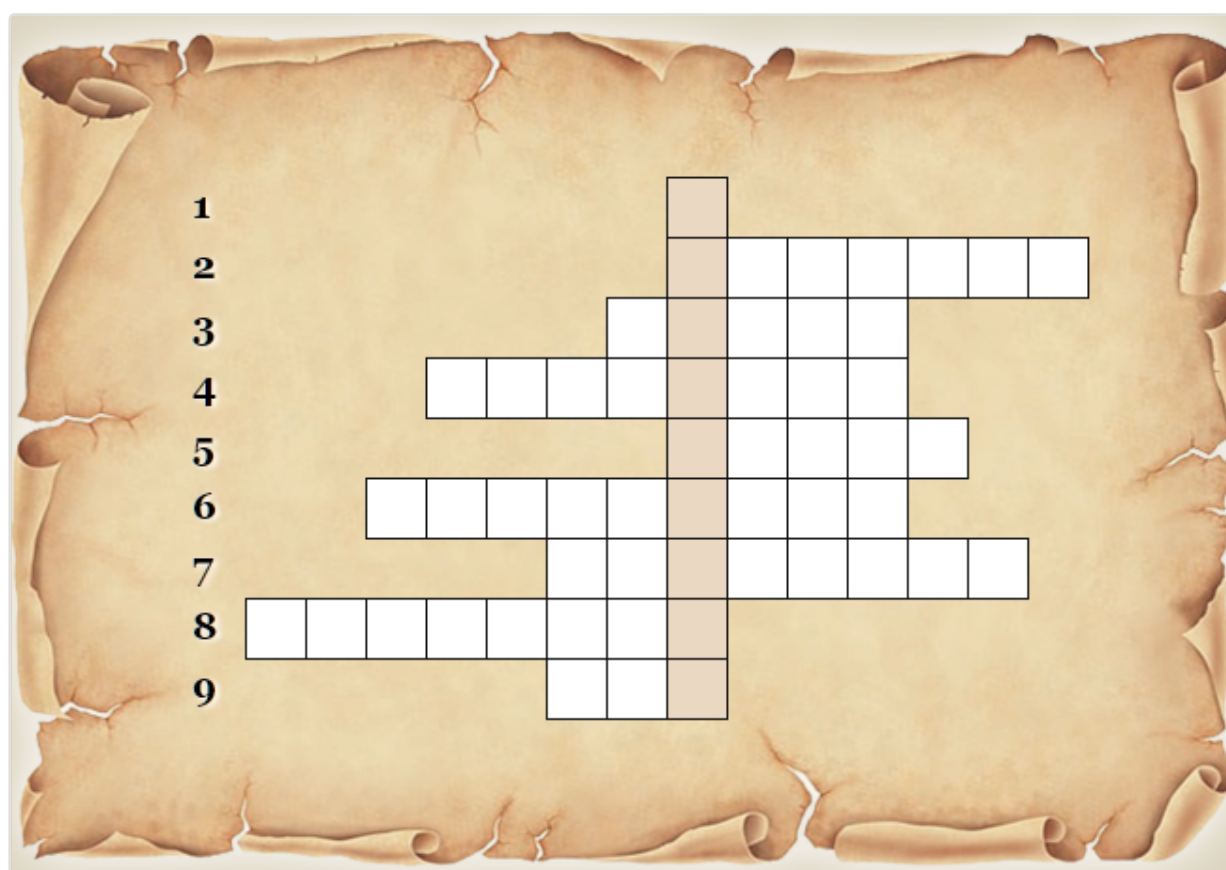
Franziska Sibylla Augusta, markraběnka bádenská, je jednou z nejvýznamnějších ostrovských osobností. Zanechala zde řadu nesmazatelných stop v podobě značného množství architektonických skvostů, které jste dnes obdivovali a jež krášlí současnou tvář historické části města. Byla vpravdě emancipovanou barokní šlechtičnou. Ženou vzdělanou, zbožnou a na tehdejší poměry výjimečně samostatnou.

A takové dámy my máme rádi! :)

Máme vyluštno. Teď už jen stačí vyzvednout si dáreček v informačním centru na zámku. Hezky za něj poděkujte, protože i díky milým informačním dámám máte výlet zdarma. My děkujeme také, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

V textu byly mimo jiné použity informace z webů: www.icostrov.cz, www.historickasidla.cz, www.stoplusjednicka.cz a babinet.cz.

1. **Jaký odpad dáváme do žlutých popelnic?**
2. **Opište první rostlinu z textu.**
3. **Jakou má lev barvu?**
4. **Jak se rosníčka řekne latinsky?**
5. **Co má dřevěný vodník na hlavě?**
6. **Kdo sedí ve výklenku?**
7. **Opište nápis u anděla s mečem.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail veldo@veldo.cz. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 20.12.2025 22:17